

31.10.2023

Talousarvion 2024 käsittelyn yhteydessä käsiteltävät valtuustoaloitteet:

- Omaishoidon palkkioiden ja kriteerien yhtenäistäminen, tavoitteena Pirkanmaasta omaishoitajaystävällisin hyvinvointialue; Ilmari Nurminen 8.3.2022 (asia 91/2022)
- Kehitysvammaisten asumistilanne vaatii pikaisia toimia Pirkanmaalla; Suomen Keskustan aluevaltuustoryhmä 6.6.2022 (asia 199/2022)
- Valtuustoaloite varhaiskasvatuksen psykologi- ja kuraattoripalveluista Pirkanmaalle; Julia Sangervo ym. 6.6.2022 (asia 199/2022)
- Neljäs maksuluokka omaishoidon tukeen, hoitopalkkio 1.700 €/kk; Katariina Pylsy ym. 5.12.2022 (asia 679/2022)
- Kansansairauksia kartoittavista rutiininomaisista ikäkausitarkastuksista edistään mm. diabeteksen ennaltaehkäisyä ja varhaista hoitoa; Petra Schulze Steinen ym. 16.1.2023 (asia 92/2023)
- Valtuustoaloite: Jalkojenhoidon palvelujen saatavuus ja jalkaterapeutin toimien perustaminen; Leena Mankinen ym. 6.2.2023 (asia /2023)
- Vastasyntyneen perheelle maksutonta kotiapua 15 tuntia kahden viikon aikana; Keskustan aluevaltuustoryhmä 6.2.2023 (asia 92/2023)
- Valtuustoaloite lastensuojelun jälkihuollon ikärajan säilyttämiseksi 25:ssä ikävuodessa Pirkanmaan hyvinvointialueella; Perttu Jussila 31.7.2023 (asia 92/2023)
- Valtuustoaloite: Pirkanmaan hyvinvointialueen on huomioitava hallitusohjelman tavoitteet omaishoidon lisäämisestä ja vapaapäivien toteutumisesta; Sirpa Pursiainen ym. 24.8.2023 (asia 92/2023)

Liite sisältää

- tiivistelmän valtuustoaloitteisiin annetuista vastauksista (talousarviossa 2024 huomioidut asiat)
- valtuustoaloitteet
- valtuustoaloitteisiin annetut vastaukset

Tiivistelmä talousarvion 2024 yhteydessä käsiteltävien valtuustoaloitteiden vastauksista

Vastaus valtuustoaloitteeseen ” Omaishoidon kriteereiden ja palkkioiden yhtenäistäminen” (91/2022)

Aluevaltuutettu Ilmari Nurminen on jättänyt 8.3.2022 valtuustoaloitteen “Omaishoidon kriteereiden ja palkkioiden yhtenäistäminen, tavoitteena Pirkanmaan omaishoitajaystävällisin hyvinvointialue”. Valtuustoaloitteeseen valmistellussa vastauksessa todetaan, että Pirkanmaan hyvinvointialueen aluehallitus on tehnyt 24.10.2022 (§ 251) päätöksen yhtenäisistä omaishoidon tuen myöntämisen perusteista ja palkkioluokista, jotka tulivat voimaan 1.1.2023.

Kaikkien omaishoidon asiakkaiden myöntämisen perusteet ja palkkioluokat arvioidaan yhtenäisten perusteiden mukaisesti vuoden 2023 aikana. Kuntien aiempien vaihtelevien käytäntöjen vuoksi omaishoitajalle maksettava palkkio on voinut nousta tai laskea. Aluehallituksen päätöksen mukaan kaikki hyvinvointialueella omaishoidon tuen myöntämisperusteet täyttävät saavat omaishoidon tuen kaikissa palkkioluokissa riippumatta käytettävissä olevasta määrärahavarauksesta.

Talousarvioehdotus ei sisällä määrärahavarausta aloitteen toteuttamiseksi.

Vastaus valtuustoaloitteeseen ”Kehitysvammaisten asumistilanne vaatii pikaisia toimia Pirkanmaalla” (199/2022)

Suomen Keskustan aluevaltuustoryhmän 6.6.2023 tekemään valtuustoaloitteeseen valmistellussa vastauksessa todetaan, että vammaispalvelujen toimialueen vuoden 2024 talousarvioesitykseen sisältyy uusi 12-paikkainen kehitysvammaisten ympärivuorokautisen palveluasumisen yksikkö Hervantajärvelle Tampereelle.

Valtuustoaloitteeseen annetussa vastauksessa todetaan, että muilta osin palvelurakennetta kehitetään kohti ennaltaehkäiseviä ja kevyempiä palveluja mm. lisäämällä tuettuja asumisratkaisuja ja ottamalla käyttöön teknologiaa ja digitaalisia palveluja itsenäisen asumisen tueksi. Uusien asumispalveluyksiköiden yhteydessä huomioidaan ns. satelliittiratkaisut.

Asumisen tukea itsenäisiin asuntoihin lisätään tuetun asumisen ohjauksen resursseja lisäämällä ja työajan käyttöä tehostamalla mm. etäratkaisuja hyödyntäen.

Vastaus valtuustoaloitteeseen varhaiskasvatuksen psykologi- ja kuraattoripalveluiden järjestämisestä Pirkanmaalla (199/2022)

Aluevaltuutettu Julia Sangervon ym. 6.6.2023 tekemään valtuustoaloitteeseen valmistellussa vastauksessa todetaan, että varhaiskasvatuksen psykologi- ja kuraattoripalveluiden järjestäminen ei ole mahdollista ilman uutta lakisääteistä velvoitetta, siihen kohdennettua lisärahoitusta tai toisissa tehtävissä työskentelevien psykologien siirtoa esitettyihin tehtäviin.

Pirkanmaan hyvinvointialueen peruspalveluissa toimivat psykologit osallistuvat alueella toimiviin moniammatillisiin tiimeihin, joissa on mukana myös varhaiskasvatuksen henkilökuntaa. Psykologit ovat usein keskeisellä tavalla mukana prosesseissa, joissa kartoitetaan varhaiskasvatuksessa olevan lapsen kehitystä ja sen haasteita suunnitellaan kuntoutustoimia. Varhaiskasvatuksen erityisopettajien ja neuvolapsykologien välinen yhteistyö on konsultatiivista ja jatkuvaa. Hyvinvointialueella pyritään panostamaan ennaltaehkäisyyn, ongelmien tunnistamiseen ja tukemiseen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa hyödyntämällä laajasti lasten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin edistämiseksi työskentelevien ammattilaisten verkostoa.

Talousarvioehdotus ei sisällä määrärahavarausta aloitteen toteuttamiseksi.

Vastaus valtuustoaloitteeseen ”Neljäs maksuluokka omaishoidontukeen, hoitopalkkio 1700 €/kk” (679/2022)

Aluevaltuutettu Katariina Pylsy on jättänyt 5.12.2022 valtuustoaloitteen ”Neljäs maksuluokka omaishoidon tukeen, hoitopalkkio 1 700 €/kk”.

Valtuustoaloitteeseen laaditussa vastauksessa todetaan, että laissa omaishoidon tuesta (3 §) säädetään omaishoidon tuen myöntämisen edellytyksistä. Omaishoidon tuen myöntämisessä ei huomioida omaishoitajan tai hoidettavan tuloja ja omaisuutta. Tämän vuoksi ei ole mahdollista ottaa käyttöön neljättä maksuluokkaa, jonka myöntämiseen vaikuttavat hakijan tulot. Talousarvioehdotus ei sisällä määrärahavarausta aloitteen toteuttamiseksi.

Vastaus valtuustoaloitteeseen kansansairauksia kartoittavista rutiininomaisista ikäkausitarkastuksista (92/2023)

Aluevaltuutettu Petra Schulze Steinen ym. ovat jättäneet 16.1.2023 valtuustoaloitteen koskien kansansairauksia kartoittavia rutiininomaisia ikäkausitarkastuksia. Valtuustoaloitteeseen annetun vastauksen mukaan Pirkanmaan hyvinvointialue järjestää kaikki valtakunnallisen seulontaohjelman mukaiset seulonnat (rintasyöpäseulonta, suolistosyövän seulonta, kohdun kaulaosan syövän seulonta ja raskauden aikaiset seulonnat: varhaisraskauden yleinen ultraäänitutkimus ja sikiön kromosomi- ja rakennepoikkeavuuksien seulonta) ja lisäksi terveystarkastukset omaishoitajille ja 80-vuotiaille.

Tutkimuksissa ei ole havaittu selkeää hyötyä tietyn iän perusteella tehdyistä terveystarkastuksista. Tämän vuoksi seulontojen lisäämisen sijaan on tarkoituksenmukaista panostaa riskitekijöihin liittyvien elämäntapamuutosten tukemiseen. Kuntien kanssa yhteistyössä toteutetut hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen interventiot voidaan kohdentaa koko väestön elintapojen parantamiseen.

Talousarvioehdotus ei sisällä määrärahavarausta aloitteen toteuttamiseksi.

Vastaus valtuustoaloitteeseen ”Jalkojenhoidon palvelujen saatavuus ja jalkaterapeutin toimien perustaminen” (92/2023)

Aluevaltuutettu Leena Mankkinen ym. ovat jättäneet 6.2.2023 valtuustoaloitteen ”Jalkojenhoidon palvelujen saatavuus ja jalkaterapeutin toimien perustaminen”. Valtuustoaloitteeseen valmistellussa vastauksessa todetaan, että Pirkanmaan hyvinvointialueella on valmistelussa Jalkaterapian ja jalkojenhoidon palvelusetelien sääntökirja ja käyttöön on tulossa jalkaterapian ja jalkojenhoidon palvelusetelit. Hyvinvointialueella on myös joitakin omia jalkaterapeutteja, sairaanhoitaja-jalkahoitajia ja lähihoitaja-jalkahoitajia. Palvelusetelien käyttöön oton yhteydessä yhtenäistetään omavastuuosuudet. Palvelusetelivalmistelun lisäksi Pirkanmaan hyvinvointialueella selvitetään parhaillaan Pirkanmaan Diabetesyhdistysten aloitteen pohjalta hyvinvointialueen laajuisen diabetesosaamiskeskuksen ja moniammatillisen verkoston toiminnan käynnistämistä.

Molemmat valmistelussa olevat asiat edistävät yhdenvertaisten palvelujen saatavuutta. Mahdollisia uusia jalkaterapeuttien tehtävien perustamista arvioidaan diabetesosaamiskeskuksen selvityksen yhteydessä.

Talousarvioehdotus ei sisällä määrärahavarausta aloitteen toteuttamiseksi.

Vastaus valtuustoaloitteeseen vastasyntyneiden perheille annettavasta maksuttomasta kotiavusta (92/2023)

Keskustan valtuustoryhmä on jättänyt 6.2.2023 valtuustoaloitteen vastasyntyneen perheelle annettavasta maksuttomasta kotiavusta.

Valtuustoaloitteeseen valmistellussa vastauksessa todetaan, että Pirkanmaan hyvinvointialueen aluehallitus on hyväksynyt Lapsiperheiden kotipalvelun myöntämisperusteet (24.10.2022 § 240). Hyvinvointialueella pystytään tällä hetkellä vastaamaan perheen kriisitilanteeseen saman tai seuraavan päivän aikana ja normaaliin avun tarpeeseen noin 3–4 päivän aikana. Palveluun ei ole syntynyt pitkiä jonoja ja apua pystytään tarjoamaan yhdenmukaisesti koko Pirkanmaalle. Kotiavun järjestäminen ensimmäisen kahden viikon aikana lapsen syntymästä ei ole välttämättä perheiden palvelutarpeen mukaista. Kotipalvelua vauvaperheille järjestäessä palvelu tulee kohdentaa tarve-/asiakaslähtöisesti, jotta se tukee perhettä oikea-aikaisesti.

Arvio esitetyn mukaisen palvelun kustannuksiksi omana palvelutuotantona on noin 800.000 euroa vuodessa ja palveluseteliä käyttäen noin 1,1 miljoonaa euroa vuodessa. Vuoden 2024 talousarvioon ei ole ollut mahdollista tehdä em. määrärahavarausta esitettyyn ei-lakisääteiseen palveluun.

Talousarvioehdotus ei sisällä määrärahavarausta aloitteen toteuttamiseksi.

Vastaus valtuustoaloitteeseen lastensuojelun jälkihuollon ikärajan säilyttämisestä 25:ssä ikävuodessa Pirkanmaan hyvinvointialueella (92/2023)

Aluevaltuutettu Perttu Jussila on jättänyt 31.7.2023 valtuustoaloitteen koskien hallitusohjelman tavoitteita laskea lastensuojelun jälkihuollon ikärajaa 25:stä 23 ikävuoteen. Valtuustoaloitteeseen laaditun vastauksen mukaan Pirkanmaan hyvinvointialue on lausunut 11.9.2023 aluehallituksen päätöksellä (§ 228) hallituksen esityksestä varhaiskasvatuslain ja lastensuojelulain muuttamisesta. Lausunnon mukaan ehdotettu muutos jälkihuoltoikä ikärajan laskemiseksi 23

ikävuoteen ei ole kannatettava. Mikäli lakimuutos lastensuojelun ikärajan alentamisesta toteutuisi, muutos vaikuttaisi hyvinvointialueen valtionrahoitukseen vähentävästi. Tästä syystä lakimuutos on toimeenpantava hyvinvointialueen talouden kokonaisuuden vuoksi.

Talousarvioehdotus ei sisällä määrärahavarausta aloitteen toteuttamiseksi.

Vastaus valtuustoaloitteeseen ”Pirkanmaan hyvinvointialueen on huomioitava hallitusohjelman tavoitteet omaishoidon lisäämisestä ja vapaapäivien toteutumisesta” (92/2022)

Aluevaltuutettu Sirpa Pursiainen ym. ovat jättäneet 14.8.2023

valtuustoaloitteen, jossa esitetään, että Pirkanmaan hyvinvointialueen tulee tehdä selkeä suunnitelma siitä, miten se aikoo edistää omaishoitajien määrän kasvua ja tukea omaishoitajien vapaiden järjestymistä. Suunnitelmassa tulisi sisältää toimenpiteitä, miten hyvinvointialue voi tukea omaishoitajien jaksamista.

Valtuustoaloitteeseen laaditun vastauksen mukaan omaishoidon tuella pyritään vastaamaan ikäihmisten hoidon ja määrän kasvuun tulevana vuosina.

Ikäihmisten palvelukokonaisuutta, joka sisältää myös omaishoidon tuen, tullaan linjaamaan IKI2035-ikäihmisten palveluiden kehittämissuunnitelmassa osana hyvinvointialueen strategiaa. Omaishoidon tuen palveluja kehitetään asiakkaiden tarpeiden ja saadun palautteen perusteella ja omaishoitajalle kertyvien lakisääteisten vapaiden järjestämiseen on erilaisia vaihtoehtoja.

Hyvinvointialueen omaishoidon tuen asiakasohjauksen yksikkö ja omaishoidon tuen keskus keskittyvät omaishoitajien ohjaukseen ja tukemiseen.

Talousarvioehdotus ei sisällä määrärahavarausta aloitteen toteuttamiseksi.

Pirkanmaan hyvinvointialue

Valtuustoaloite 8.3.2022

Omaishoidon kriteereiden ja palkkioiden yhtenäistäminen, tavoitteena Pirkanmaasta omaishoitajaystävällisin hyvinvointialue

Omaishoitaja on henkilö, joka pitää huolta läheisestään, joka sairaudesta, vammaisuudesta tai muusta erityisestä hoivan tarpeesta johtuen ei selviydy arjestaan omatoimisesti. Ilman omaishoitajien panosta sosiaali- ja terveydenhuolto kuormittuisi kestäättömästi. Omaishoidon tuen avulla turvataan paljon hoitoa tarvitsevan henkilön kotona selviytyminen ja taloudellisen tuen ja palveluiden on oltava suhteessa omaisen antaman hoivan vastuuseen ja sitovuuteen. Näin näytämme omaishoitajille konkreettisesti sen, miten arvokasta heidän työnsä on. Tämä on sekä taloudellisesti mutta etenkin inhimillisesti järkevää.

Pirkanmaan hyvinvointialue käsittelee parhaillaan omaishoidon tuen ja kriteereiden yhtenäistämistä. Esitämme, että omaishoidon tuen lähtökohta ja tavoite on oltava, että omaishoidon kriteerit ja tuki yhtenäistetään parhaiden kunnissa käytettävissä olevien esimerkkien mukaan. Edellytyksenä on, että yhdenkään omaishoidon tuki ei saa laskea. Talousarviossa on esitettävä omaishoidon tuen yhtenäistämiseen tarvittavat määrärahat.

Tampereella 8.3.2022

Ilmari Nurminen

Anniina Ahtala

Jenni Vuokinen

31.10.2023

Vastaus valtuustoaloitteeseen ” Omaishoidon kriteereiden ja palkkioiden yhtenäistäminen” (91/2023)

Aluevaltuutettu Ilmari Nurminen on tehnyt aluevaltuuston kokouksessa 8.3.2022 § 18 valtuustoaloitteen ”Omaishoidon kriteereiden ja palkkioiden yhtenäistäminen, tavoitteena Pirkanmaan omaishoitajaystävällisin hyvinvointialue”. Aloitteen esityksenä on, että omaishoidon kriteerit ja tuki yhtenäistetään parhaiden kunnissa käytettävissä olevien esimerkkien mukaan. Edellytyksenä on, että yhdenkään omaishoidon tuki ei saa laskea. Talousarvioon on esitettävä omaishoidon tuen yhtenäistämiseen tarvittavat määrärahat. Valtuustoaloite käsitellään talousarviovalmistelun 2024 yhteydessä.

Vastaus valtuustoaloitteeseen

Pirkanmaan hyvinvointialueen aluehallitus on vahvistanut omaishoidon tuen myöntämisen perusteet ja palkkioluokat 24.10.2022 § 251. Pirkanmaan hyvinvointialueen omaishoidon tuen myöntämisperusteet on valmisteltu kuntien yhteistyönä vuonna 2021. Aluehallituksen 24.10.2022 § 251 päätöksen mukaisesti hyvinvointialueella on otettu käyttöön kolme palkkioluokkaa 1.1.2023 alkaen:

- I hoitoisuusryhmä, 423,61 €/kk
- II hoitoisuusryhmä, 700,00 €/kk
- III hoitoisuusryhmä a ja b, 1.200,00 €/kk

Omaishoitajille maksettavien hoitopalkkioiden määrästä ja alimmista hoitopalkkioista säädetään omaishoidon tuesta annetussa laissa. Alin omaishoidon tuen hoitopalkkio vuonna 2022 oli 423,61 euroa. Omaishoidon tuen hoitopalkkioiden määrä on tarkistettava kalenterivuosittain vuoden alusta elinkustannusindeksin edellisen vuoden lokakuun vuosimuutoksen mukaisesti.

Ennen hyvinvointialueelle siirtymistä kuntien omaishoidon palkkioluokkien määrässä ja palkkioiden suuruudessa oli eroja. Palkkioluokkia oli kunnissa 2–4, ja erityisesti korkeimmassa palkkioluokassa oli eroja. Myös myöntämisen perusteissa on ollut eroja, jonka vuoksi omaishoidettavien määrissä on ollut alueellisia eroja.

Hyvinvointialueella on yhtenäistetty omaishoidon tuen myöntämisen perusteet ja palkkioluokat 1.1.2023 alkaen. Kaikkien omaishoidon asiakkaiden myöntämisen perusteet ja palkkioluokat arvioidaan uudelleen vuoden 2023 aikana Pirkanmaan hyvinvointialueen myöntämisperusteiden ja palkkioluokkien mukaisesti. Omaishoidon tuen uudelleen arvioinnin perusteella joillakin omaishoitajilla omaishoidon tuen palkkio on voinut nousta ja joillakin se on voinut laskea.

Aluehallitus päätti, että omaishoidon tukeen ovat oikeutettuja kaikki myöntämisen perusteet täyttävät hakijat kaikissa palkkioluokissa. Omaishoidon tukeen on talousarviossa varattu määräraha, mutta omaishoidon tuki voidaan myöntää kaikille, joiden hoidon sitovuus ja hoidon vaativuus täyttää omaishoidon tuen myöntämisen edellytykset.

Vastaus valtuustoaloitteeseen on valmisteltu ikäihmisten ja vammaisten palvelulinjalla. Vastuuvalmistelijoina ovat olleet toimialuejohtaja Tuula Jutila ja vastuualuejohtaja Kaisa Taimi. Vastaus on käsitelty sote-tehtäväalueen johtoryhmässä 13.9.2023 ja hyvinvointialueen johtoryhmässä 19.9.2023.

§85 Hyvinvointialueen valtuutettujen aloitteet

Kehitysvammaisten asumistilanne vaatii pikaisia toimia Pirkanmaalla

Keskustan ryhmä kantaa huolta kehitysvammaisten tilanteesta mm. asumispalveluissa. Mahdollisia laiminlyöntejä tulee ehkäistä ennalta. Lisäksi monet iäkkäät vanhemmat huolehtivat toimintakykynsä ääri rajoilla aikuisista kehitysvammaisista lapsistaan, joilla ei ole laitospaikkaa. Pyydämme aluehallitusta selvittämään kehitysvammaisten asunto- ja kuntoutustilanteen sekä tuomaan nämä tiedot valtuustolle pikaisesti toimikautensa alussa. Selvitystä tulee käyttää hyvinvointialueen toiminnan lähtötilanteena ja vammaisten asunto-ongelmaa on lähdettävä ratkaisemaan Pirkanmaalla ripeästi.

Suomen Keskustan aluevaltuustoryhmä

31.10.2023

Vastaus valtuustoaloitteeseen “Kehitysvammaisten asumistilanne vaatii pikaisia toimia Pirkanmaalla” (199/2022)

Suomen Keskustan aluevaltuustoryhmä on tehnyt aluevaltuuston kokouksessa 6.6.2022 § 85 valtuustoaloitteen “Kehitysvammaisten asumistilanne vaatii pikaisia toimia Pirkanmaalla”.

Sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämisvastuun siirtyessä 1.1.2023 Pirkanmaan hyvinvointialueelle aloitettiin palveluverkon selvittäminen. Vammaisten asumistalvelujen palveluverkon lähtötilanteen kartoitus on valmistunut elokuussa 2023 osana erityisryhmien asumisen selvitystä. Selvitystä esitellään tarkemmin syksyn aikana laajasti eri toimielimissä.

Eri tavoin järjestettyjen asumistalvelujen piirissä on yhteensä 1 196 kehitysvammaista. Synnyin kodissaan asuvia aikuisia tai aikuisiän kynnyksellä olevia kehitysvammaisia on arviolta 463 henkilöä, joista suurimpina Tampere-Orivesi alueella 104, Sastamala-Punkalaidun alueella 95, Valkeakoskella 33, Pirkkalassa 31, Mänttä-Vilppulassa 29 sekä Ylöjärvellä 29.

Pirkanmaalla on kehitysvammaisten asumistalveluyksiköitä omassa tuotannossa 41 ja ostopalvelujen yksiköitä 36 sekä kokonaisulkoistuksessa 7 yksikköä. Ympäri vuorokautisessa palveluasumisessa on omatuotannossa 482 ja ostopalveluissa 352 asiakaspaikkaa. Yhteisöllisessä asumisessa on omatuotannossa 101 ja ostopalveluissa 90 asiakaspaikkaa. Tuetussa asumisessa on omatuotannossa 173 ja ostopalveluissa 47 asiakaspaikkaa. Toimitilojen kuntokartoituksessa on todettu, että 17 yksikön osalta on muutostarvetta, jotta yksiköt vastaavat nykyisiä asumisen kriteereitä. Nämä yksiköt eivät täytä Soteri-rekisterin kriteereitä, joka koskee julkisen puolen toimijoita vuoden 2025 lopusta alkaen.

Pirkanmaan kunnissa on ollut valmisteilla yhteensä 8 kehitysvammaisten asumispalveluhanketta. Näissä hankkeissa on ympärivuorokautiseen asumiseen 96, yhteisöllinen asumiseen 19 ja tuettuun asumiseen 32 asiakaspaikkaa. Näistä asumisen paikoista osa on suunniteltu korvaamaan vanhoja tiloja.

Vammaispalvelujen toimialueen vuoden 2024 talousarvioesityksessä on uusi 12-paikkainen kehitysvammaisten ympärivuorokautisen palveluasumisen yksikkö Hervantajärvelle Tampereelle. Yksikkö vastaa vaativaan asumistarpeeseen ja osin vapauttaa laitoshoidon paikkoja lyhytaikaiseen kriisi-, tutkimus- ja kuntoutustarpeeseen. Yksikön läheisyyteen tulee lisäksi 10 tuetun asumisen asuntoa. Muut rakennushankkeiden jatkosuunnitelmat tarkentuvat palveluverkkosuunnittelun edetessä. Vuoden 2026 aikana alustavissa suunnitelmissa on Lääkärinkallionkadulle Tampereelle uusi asumisyksikkö, joka tulee korvamaan kahden vanhan yksikön tarpeet ja lisäämään muutaman asiakaspaikan. Ympärivuorokautisen palveluasumisen yksikön käyttökustannukset ovat yksikön koosta riippuen 1–2 miljoonaa euroa/vuosi.

Vammaispalvelujen strategisena kärkihanketavoitteena on palvelurakenteen kehittäminen kohti ennaltaehkäiseviä ja kevyempiä palveluja. Lähivuosien tavoitteena on lisätä tuettuja asumisratkaisuja. Itsenäisen asumisen tueksi ollaan ottamassa käyttöön teknologiaa ja digitaalisia palveluita, joista on hyviä kokemuksia ikäihmisten palveluissa. Uusien asumispalveluyksiköiden yhteydessä huomioidaan ns. satelliittiratkaisut. Asumisen tukea itsenäisiin asuntoihin lisätään tuetun asumisen ohjauksen resursseja lisäämällä ja työajan käyttöä tehostamalla mm. etäratkaisuja hyödyntäen.

Vastaus valtuustoaloitteeseen on valmisteltu ikäihmisten ja vammaisten palvelulinjalla. Vastuuvalmistelijoina ovat olleet toimialuejohtaja Tuulikki Parikka ja vastuualuejohtaja Marjaana Räsänen. Vastaus on käsitelty sote-tehtäväalueen johtoryhmässä 13.9.2023 ja hyvinvointialueen johtoryhmässä 19.9.2023.

Valtuustoaloite varhaiskasvatuksen psykologi- ja kuraattoripalveluista Pirkanmaalle

Lasten mielenterveyden tuen tarve on kasvanut niin suureksi, että TAYS:in lastenpsykiatrian läheteiden määrä on lähes kaksinkertaistunut viimeisen kymmenen vuoden aikana. Kasvavaan kysyntään ei kyetä vastaamaan. Yksi syy lähetemäärien kasvuun on ennaltaehkäisyn vähyyys sekä puute lievien ja keskivaikeiden oireiden hoitoon tarkoitetuissa palveluissa. Tämän vuoksi myös lieviä häiriöitä kokevia ohjataan erikoissairaanhoidon, mikä aiheuttaa erikoissairaanhoidon ruuhkautumista. Peruspalveluiden kehittämiseksi sekä ennaltaehkäisylle on siis selvä tarve.

Koulupsykologi- ja kuraattoripalvelut ovat lakisääteisesti saatavilla koko esi- ja peruskoulun sekä toisen asteen ajan. Ei ole järkeviä perusteita sille, miksi lapsilla ei olisi tarvetta psykologian ja sosiaalialan asiantuntemukselle jo aiemmin: varsinkin, kun on osoitettu, että lapsen ensimmäiset viisi ikävuotta ovat kriittiset myöhemmälle kehitykselle. Sekä Psykologiliitto että Varhaiskasvatuksen Opettajien Liitto (ent. Lastentarhaopettajaliitto) ovatkin ottaneet kantaa lakisääteisten varhaiskasvatuksen psykologien puolesta. Koska näin ei tällä hetkellä ole, lapset ovat eriarvoisessa asemassa asuinpaikkansa perusteella. Mutta mitä aiemmin apua saa, sitä vähemmän ongelmat ehtivät kasautua – ja sitä helpompi ja edullisempi niitä on hoitaa. Tästä on saatu jo hyviä tuloksia esimerkiksi Vantaan varhaiskasvatuksen psykologi- ja kuraattoritoiminnan [pilottihankkeessa](#).

Esimerkiksi valtaosa lapsen kehityksellisistä häiriöistä voidaan havaita jo paljon ennen kouluikää. Niiden tunnistamisessa on erityisen tärkeää, että lapsen toimintaa voi nähdä arjessa. Päiväkodeissa psykologit auttaisivat havaitsemaan lasten oppimis-, tarkkaavuus- ja käyttäytymisvaikeuksia. Näin ongelmat voitaisiin hoitaa tai tarvittavat tukitoimet aloittaa jo ennen peruskoulun alkua. Tämä auttaisi välttämään ongelmien kasautumista ja myöhempää syrjäytymistä.

Kouluissa opiskeluhoollon pääpaino on oppilas- ja opiskeluhoollon mukaisesti ennaltaehkäisevässä yhteisöllisessä työssä, joka tehdään yhdessä henkilökunnan kanssa. Myös varhaiskasvatuksen psykologi- ja kuraattorityön keskiössä olisi hyvinvoinnin edistäminen, ongelmien ennaltaehkäisy sekä varhainen toiminta kehitys- ja kasvatusongelmissa.

Varhaiskasvatuksen psykologit ja kuraattorit olisivat läsnä päiväkodin arjessa, konsultoiden henkilöstöä ja johtoa sekä osallistuen suunnittelu- ja kehittämistyöhön. He toimisivat osana työyhteisöä, eivätkä erillisen ajanvarauksen takana. Tämä mahdollistaisi ennaltaehkäisevän, koko päiväkodin mielenterveyttä edistävän yhteistyön. Se tukisi myös henkilöstön osaamista ja jaksamista sekä edistäisi varhaiskasvatuksen laatua.

Pirkanmaan hyvinvointialueen käynnistäessä toimintaansa toteutetaan historiallinen uudistus, jossa koulupsykologit ja -kuraattorit siirtyvät sivistystoimesta sosiaali- ja terveyspalveluihin. Uudistuksen yhteydessä meillä on tilaisuus jatkokehittää toimintaa mahdollistamalla psykologi- ja kuraattoripalvelut myös varhaiskasvatuksen piirissä oleville lapsille. Pirkanmaan hyvinvointialue voisi olla edelläkävijä kehittäessä oppilashuollon, jossa mielenterveys huomioidaan opintakäynnin alusta saakka.

Me allekirjoittaneet esitämme, että Pirkanmaan hyvinvointialue selvittää mahdollisuutta perustaa riittävä määrä varhaiskasvatuksen psykologien ja kuraattorien toimia Pirkanmaan alueelle.

Varhaiskasvatuksen psykologin työ voitaisiin järjestää omana toimintana tai esimerkiksi osana esi- ja perusopetuksen koulupsykologien- ja kuraattorien työtä.

Tampereella 6.6.2022

Julia Sangervo, vihreät (sit.)

Allekirjoittaneet:

Anna Moilanen, vihreät

Satu Hintikka, vihreät
Perttu Jussila, vihreät
Iiris Suomela, vihreät
Niina Melkko, vihreät
Olga Haapa-Aho, vihreät
Liina Hänninen, vihreät
Jaakko Mustakallio, vihreät
Kukka Kunnari, vasemmistoliitto
Anne Nyman, vasemmistoliitto
Mervi Veijola, vasemmistoliitto
Aila DüNDAR-Järvinen, SDP
Sirpa Repo, vihreät
Joakim Vigelius, perussuomalaiset
Milka Hanhela, vasemmistoliitto

31.10.2023

Vastaus valtuustoaloitteeseen varhaiskasvatuksen psykologi- ja kuraattoripalveluiden järjestämisestä Pirkanmaalla (199/2022)

Aluevaltuutettu Julia Sangervo ym. ovat jättäneet 6.6.2022 valtuustoaloitteen varhaiskasvatuksen psykologi- ja kuraattoripalveluiden järjestämisestä Pirkanmaalla. Valtuustoaloitteessa esitetään, että Pirkanmaan hyvinvointialue selvittää mahdollisuutta perustaa riittävä määrä varhaiskasvatuksen psykologien ja kuraattorien toimia Pirkanmaan alueelle. Valtuustoaloitteessa esitetään, että varhaiskasvatuksen psykologin ja kuraattorin työ voitaisiin järjestää omana toimintana tai esimerkiksi osana esi- ja perusopetuksen koulupsykologien ja kuraattorien työtä. Varhaiskasvatuksen psykologit ja kuraattorit olisivat läsnä päiväkodin arjessa, konsultoiden henkilöstöä ja johtoa sekä osallistuen suunnittelu- ja kehittämistyöhön. Tämä mahdollistaisi ennaltaehkäisevän, koko päiväkodin mielenterveyttä edistävän yhteistyön. Se tukisi myös henkilöstön osaamista ja jaksamista sekä edistäisi varhaiskasvatuksen laatua.

Vastaus

Hyvinvointialueen on järjestettävä opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelut alueellaan sijaitsevien koulujen ja oppilaitosten Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 1 §:ssä tarkoitettussa opetuksessa tai koulutuksessa oleville oppilaille ja opiskelijoille heidän kotipaikastaan riippumatta.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 1§:n mukaan lakia sovelletaan:

- 1) perusopetuslaissa (628/1998) tarkoitettussa opetuksessa;
- 2) lukiolaissa (714/2018) tarkoitettussa koulutuksessa;
- 3) ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (531/2017) tarkoitettussa perustutkintokoulutuksessa sekä työhön ja itsenäiseen elämään valmentavassa koulutuksessa;
- 4) tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetussa laissa (1215/2020) tarkoitettussa koulutuksessa;

5) vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) 7 a luvussa tarkoitettussa koulutuksessa ja oppivelvollisuuslain (1214/2020) 5 §:n 2 momentissa tarkoitettussa koulutuksessa.

Opiskeluhuollon lakisääteiset psykologi- ja kuraattoripalvelut kuuluvat jo esiopetusikäisille. Esiopetusikäisten lasten ennaltaehkäisevä terveydenhuolto on asetuksen mukaisesti osa lastenneuvolatoimintaa ja toteutetaan äitiys- ja lastenneuvolapalvelussa. Palvelu voidaan tarjota kuitenkin myös kouluterveydenhuollon henkilöstön toimesta tietyin edellytyksin.

Hyvinvointialue tarjoaa lakisääteiset opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelut laissa edellytetyille kohderyhmille. Tämänkin lakisääteisen tehtävän toteuttamisessa on psykologipalvelun osalta merkittäviä haasteita koko maan tasolla. Koulutettujen psykologien vajaus tarpeeseen nähden on kansallisesti noin 30 %:n luokkaa ja mikäli koulutuspaikkoja ei merkittävästi lisätä, haastaa tulevana vuosina kasvava vaje entisestään lakisääteisten tehtävien järjestämistä. Uuden 1.8.2023 voimaan astuneen henkilöstömitoituksen myötä Pirkanmaalla on tällä hetkellä vakituisissa ja määräaikaisissa tehtävissä yhteensä lähes 20 psykologin vaje.

Varhaiskasvatuksen psykologi- ja kuraattoripalveluiden järjestäminen vaatisi ylimääräistä rahoitusta ja uuden henkilöstön palkkaamista. Tämä ei nykyisessä rekrytointitilanteessa ole mahdollista ilman uutta lakisääteistä velvoitetta, sen edellyttämää lisärahoitusta sekä toisissa tehtävissä työskentelevien psykologien siirtoa esitettyihin tehtäviin.

Tarjolla ja kehitteillä olevat varhaisen vaiheen palvelut

Haasteista huolimatta ennaltaehkäisyyn sekä ongelmien tunnistamiseen ja tukeen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa panostetaan ja hyödynnetään laajasti lasten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin edistämiseksi työskentelevien ammattilaisten verkostoa. Tähän tarpeeseen vastaavat muun muassa Pirkanmaan hyvinvointialueen asiakasohjauksen toimintamalli perhepalveluissa, vaiheittain käyttöön otettava monialaisen työn Minun tiimini -toimintamalli sekä näiden kautta mahdollisuudet tarjota asiakkaan ja ammattilaisen tarvitsemää apua ja tukea monialaisesti. Kuntien järjestämä

varhaiskasvatus ja sote-palvelut ovat yhdessä mukana alueen perhekeskustoiminnassa, jota kehitetään yhdessä vastaamaan alueen asukkaiden tarpeisiin.

Neuvolapalvelut ovat yksi keskeisistä varhaiskasvatuksen kumppaneista. Lastenneuvolassa lapsen psykososiaaliseen hyvinvointiin, käyttäytymiseen ja tarkkaavuuteen liittyvät huolet tulevat esille usein hyvin matalalla kynnyksellä ja näiden selvittelyissä ja tuen suunnittelussa varhaiskasvatus on keskeinen yhteistyötaho. Kaikkiaan neuvoloiden ja varhaiskasvatuksen yhteistyöllä on pitkät perinteet ja yhteiset tavoitteet lasten ja perheiden hyvinvoinnin tukemisessa ja varhaisessa tuessa. Osana Pirkanmaan hyvinvointialueen neuvolapalveluiden kehittämistyötä näitä paikallisia käytänteitä tullaan tarkastelemaan ja tarvittaessa edelleen kehittämään ja yhtenäistämään.

Neuvolapalveluissa laajennetaan syksystä 2023 alkaen näyttöön perustuva Voimaperheet-toimintamalli tavoittamaan kaikki alueen 4-vuotiaiden lasten perheet käyttäytymisen pulmien entistä varhaisemmaksi tunnistamiseksi, ja kokonaisuus tarjoaa vanhemmille kohdennetusti perhevalmentajan tukeen perustuvan hoitomallin. Samanaikaisesti laajennetaan neuvoloiden ja muiden perhekeskustoimijoiden yhteistä Perhepolku-vertaisryhmätoimintaa vanhemmuuden tueksi jo vauvaperhevaiheessa. Koko alueella on käytettävissä myös Perhepolku-verkkokurssien sarja eri ikäisten lasten huoltajille, ja sen piiriin voivat myös kuntien varhaiskasvatuksen toimijat ohjata vanhempia. Vanhempien hyvinvointi ja luottamus omaan vanhemmuuteen edesauttavat osaltaan lapsen psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia.

Psykologeja työskentelee Pirkanmaan hyvinvointialueen peruspalveluissa alle kouluikäisten lasten ja heidän perheidensä parissa sekä neuvolapsykologien tehtävissä että kasvatus- ja perheneuvonnan ammattilaisina. Psykologit osallistuvat jo nyt monin paikoin alueella toimiviin moniammatillisiin tiimeihin, joiden avulla pyritään yhteisellä pohdinnalla perheen kanssa löytämään ratkaisuja pulmallisiin tilanteisiin. Tiimit toimivat perhekeskusverkostomaisesti ja niissä osallisina on myös varhaiskasvatuksen henkilökuntaa. Psykologit ovat usein keskeisellä tavalla mukana prosesseissa, joissa kartoitetaan

varhaiskasvatuksessa olevan lapsen kehitystä ja sen haasteita suunnitellaan kuntoutustoimia. Varhaiskasvatuksen erityisopettajien ja neuvolapsykologien välinen yhteistyö on konsultatiivista ja jatkuvaa.

Lasten, nuorten ja perheiden palveluiden Erityispalveluissa lasten ja nuorten mielenterveys- ja päihdepalveluiden kokonaisuus, jonka erityinen tehtävä on tukea perustason toimijoita heidän työssään mielenterveyden haasteiden tunnistamisessa ja hoidossa ja osallistua erityisesti keskivaikeiden häiriöiden hoitoon. Tällöin vältetään Sairaalapalveluihin kohdistuvaa painetta, missä tukevat myös alueellisesti sovitut hoitopolut.

Pirkanmaan hyvinvointialueelle ollaan rakentamassa koko alueen kattavaa konsultaatiomallien kokonaisuutta, jossa mukana ovat esimerkiksi lasten ja nuorten mielenterveyden ammattilaiset sekä kuntoutuksen asiantuntijat. Tarkoituksena on mahdollistaa nämä konsultaatiot palvelemaan myös varhaiskasvatuksen asiantuntijoita, kuten varhaiskasvatuksen erityisopettajia. Tavoitteena on, että huolen herätessä ammattilainen voi konsultoida yksikköä, joka osaa ohjata kysyjää oikealle polulle vähentäen näin painetta esimerkiksi erikoissairaanhoidon palveluihin. Perhepalveluiden palveluohjaajien matalan kynnyksen konsultaatiopuhelin ammattilaisille on jo toiminnassa ja erityisesti otettu hyvin vastaan varhaiskasvatuksen ammattilaisten parissa.

Kokonaisuutena mielenterveyden sekä tarkkaavuuden häiriöihin tunnistamiseen, diagnostiikkaan, tukeen ja hoitoon suunnatut voimavarat ovat vielä tarpeeseen nähden riittämättömiä kaikilla palveluiden tasoilla, ja siksi palvelukokonaisuuden jatkuvaa monialaista ja esimerkiksi verkkoauttamisen mahdollisuudet huomioivaa kehittämistä jatketaan osana hyvinvointialueen strategian toimeenpanosuunnitelmaa.

Vastaus on valmistelu lasten, nuorten ja perheiden palvelulinjalla.

Vastuuvalmistelijoina ovat olleet Terveyspalveluiden ja opiskeluhuollon toimialuejohtaja Tuire Sannisto sekä opiskeluhuollon vastuualuejohtaja Marja Nurmi-Vuorinen. Vastaus on käsitelty sote-tehtäväalueen johtoryhmässä 13.9.2023 ja hyvinvointialueen johtoryhmässä 19.9.2023.

Katariina Pylsy

VALTUUSTOALOITE

5.12.2022

Pirkanmaan hyvinvointialue

Aluevaltuusto

aluevaltuusto@pirha.fi

NELJÄS MAKSULUOKKA OMAISHOIDONTUKEEN, HOITOPALKKIO 1700 €/kk

Pirkanmaan hyvinvointialueen aluehallitus on päättänyt omaishoitajille maksettavien palkkioiden yhtenäistämistä. Aluehallitus päätti yksimielisesti, että omaishoidon tuki myönnetään ensi vuoden alusta kaikille kriteerit täyttävälle hakijoille kaikissa palkkioluokissa eikä se ole määrärahasidonnainen.

Osalle omaishoitajista päätös tietää tuntuva leikkausta nykyisiin palkkioihin, mikä on herättänyt julkisuudessa keskustelua ja huolta.

Ensi vuoden alusta omaishoidonpalkkiot ovat Pirkanmaalla ensimmäisessä luokassa 423 euroa, toisessa 700 euroa ja kolmannessa 1200 euroa kuukaudessa.

Pirkanmaan kunnista suurimmassa palkkiokategoriassa laskua tapahtuu vain Lempäälässä, Nokialla, Sastamalassa ja Valkeakoskella. Lempäälässä tämän maksuluokan palkkio pienenee vain 29 euroa, Nokialla 84 ja Valkeakoskella 275 euroa. Sastamalassa kyseisessä maksuluokassa tapahtuva noin 500 euron leikkaus on ylivoimaisesti suurin.

Ehdotan Pirkanmaan hyvinvointialueelle omaishoidontukeen neljättä maksuluokkaa, jossa hoitopalkkio on 1700 euroa kuukaudessa.

Maksuluokan III kriteerit: Omaishoito on päätoimista ja omaishoitaja on estynyt tekemästä kodin ulkopuolista työtä tai päätoimista opiskelua hoitaakseen omaistaan.

Hoitoisuusryhmän III hoitopalkkiota ei makseta, jos hoitaja olisi samalta ajalta oikeutettu saamaan sairausvakuutuslain 10 luvun mukaista erityishoitorahaa

(alle 16- vuotias lapsi) tai vuorotteluvapaalain 13 §:n mukaista vuorottelukorvausta (Laki omaishoidon tuesta 5 §).

Pirkanmaan hyvinvointialueen maksuluokkien I-III kriteereissä ei mainita eläkkeestä saatuja tuloja. On perusteltua perustaa IV-maksuluokka, jonka hoitaja ei saa vastaanottaa eläkkeestä saatuja tuloja. Tämä epäkohta tulee korjata ja siitä ei saa kärsiä kaikista heikoimmassa asemassa olevat palvelujen käyttäjät tukitasoja alentamalla.

IV maksuluokka, hoitopalkkio 1700 €/kk

Omaishoidon tuen 4. maksuluokka on tarkoitettu tilanteisiin, joissa omaishoito on sitovaa, raskasta ja vaihtoehto ympärivuorokautiselle hoivalle. Kaikki 3. maksuluokan myöntämisen edellytykset täyttyvät sekä niiden lisäksi hoidettava tarvitsee ympärivuorokautisesti jatkuvaa ja erittäin vaativaa hoitoa, hoivaa, huolenpitoa, ohjausta ja valvontaa kaikissa päivittäisissä toiminnoissa:

- wc-toiminnoissa ja hygienian hoidossa
- peseytymisessä
- pukeutumisessa
- ruokailun järjestämisessä ja/tai syömisessä
- lääkehoidon toteutuksessa
- liikkumisessa/siirtymisissä
- kognitiivisissa toiminnoissa (muisti, psyyke, ymmärtäminen)

Omaishoito on päätoimista ja hoitaja on estynyt tekemästä kokopäiväistä ansiotyötä, yritystoimintaa, päätoimista opiskelua tai ei voi olla työtön työnhakija. Omaishoitaja jää hoitamaan läheistään/omaistaan esim. tämän pitkäaikaissairauden/äkillisen vaikean sairauden/vammautumisen vuoksi.

Hoitajalla ei ole tältä ajalta

1. muuta säännöllistä tuloa tai hän ei saa muuta korvausta ansiotulon menetyksestä
2. oikeutta vuorotteluvapaalain (1305/2002) 13§:n mukaiseen vuorottelukorvaukseen
3. **eläkkeestä saatuja tuloja.**

Tuen myöntämisen perusteena on lääkärinlausunto hoidettavan vaikeasta sairaudesta tai vammasta sekä työnantajan päätös omaishoitajan

palkattomasta työvapaasta tai muu todistus tulotilanteesta. Valvonnassa ja ohjauksessa voidaan osittain käyttää apuna etähoivan palveluja sekä teknisiä apuvälineitä. Tässä maksuluokassa hoidettavalla ei voi olla käytössään merkittävästi muita palveluita. Asiakkaan hoidon kokonaisvastuu tulee olla omaishoitajalla. Valvonnassa ja ohjauksessa voidaan osittain käyttää apuna etähoivaa tukevia palveluja sekä teknisiä apuvälineitä. Päätös IV maksuluokasta tehdään määräaikaisena vuodeksi kerrallaan. Mikäli tuen tarve määräajan jälkeen jatkuu, tulee omaishoitajan olla yhteydessä omaishoidon tuesta vastaavaan työntekijään hyvissä ajoin ennen määräajan päättymistä palvelutarpeen uudelleen arvioimiseksi.

Katariina Pylsy
aluevaltuutettu (kesk.)

Minna Sarvijärvi
Hanna Holma
Petra Schulze Steinen
Linda Lähdeniemi
Reijo Koskela
Klaus Myllymäki
Marjo Mäkinen-Aakula
Jenni Jokinen

31.10.2023

Vastaus valtuustoaloitteeseen ”Neljäs maksuluokka omaishoidontukeen, hoitopalkkio 1700 €/kk” (679/2022)

Aluevaltuutettu Katariina Pylsy on jättänyt aluevaltuuston kokouksessa 5.12.2022 § 138 valtuustoaloitteen ”Neljäs maksuluokka omaishoidon tukeen, hoitopalkkio 1 700 €/kk”. Valtuustoaloitteessa esitetään, että omaishoidon tukeen perustetaan neljäs palkkiomaksuluokka, jonka hoitaja ei saa vastaanottaa eläkkeestä saatuja tuloja. Lisäksi valtuustoaloitteessa esitetään, että hoitajalla ei saa olla muuta säännöllistä tuloa tai oikeutta vuorotteluvapaan mukaiseen vuorottelukorvaukseen tai eläkkeestä saatuja tuloja.

Vastaus valtuustoaloitteeseen

Laissa omaishoidon tuesta (3 §) säädetään omaishoidon tuen myöntämisen edellytyksistä. Omaishoidon tukea myönnetään henkilön alentuneen toimintakyvyn, sairauden, vamman tai muun syyn vuoksi. Lain mukaan omaishoidon tuen tarvetta arvioitaessa huomioidaan hoidettavan hoitoisuus ja sitovuus, hoitajan kyky toimia omaishoitajana sekä kodin sopivuus hoitoympäristöksi. Omaishoidon tuen myöntämisessä ei huomioida omaishoitajan tai hoidettavan tuloja ja omaisuutta. Tämän vuoksi ei voida ottaa käyttöön neljättä maksuluokkaa, jonka myöntämiseen vaikuttavat hakijan tulot. Omaishoidon tuki ei ole taloudellinen etuus, vaan palkkio, joka maksetaan omaishoitajalle tehdystä hoitotyöstä.

Vastaus valtuustoaloitteeseen on valmisteltu ikäihmisten ja vammaisten palvelulinjalla. Vastuuvalmistelijoina ovat olleet toimialuejohtaja Tuula Jutila ja vastuualuejohtaja Kaisa Taimi. Vastaus on käsitelty sote-tehtävälueen johtoryhmässä 13.9.2023 ja hyvinvointialueen johtoryhmässä 19.9.2023.

VALTUUSTOALOITE, 16.1.2023, KANSANSAIRAUKSIA KARTOITTAVISTA RUTIININOMAISISTA IKÄKAUSITARKASTUKSISTA EDISTÄEN MM. DIABETEKSEN ENNALTAEHKÄISYÄ JA VARHAISTA HOITOA

Kuten monen muunkin sairauden ennaltaehkäiseminen, niin myös diabeteksen ennaltaehkäiseminen, säästää yhteiskunnan varoja ja parantaa sairastumisriskiin kuuluvan ihmisen tilannetta.

Ehdotamme, että Pirkanmaan hyvinvointialue lähettäisi rutiininomaisesti kaikille 40-vuotiaille ja sitä vanhemmille pirkanmaalaisille kutsun 10 vuoden välein ikäkausitarkastukseen, jossa kartoitettaisiin kansansairauksien riskitekijöitä mm. mittaamalla verensokeria, verenpainetta ja kolesteroliarvoja. Kutsussa olisi syytä selvittää, että työterveyshuollon kautta vastaavissa tutkimuksissa käyneiden ei olisi tarpeen osallistua.

Joissain kunnissa aikaisemmin saatujen kokemusten perusteella ikäkausitarkastuksissa löytyy paljon esidiabetesta ja jo sairastuneita. Esimerkiksi kohonneen verensokeriarvon perusteella henkilö voisi saada ohjausta elämäntapojen muuttamiseen ja taudin ennaltaehkäisemiseen.

Ehdotamme, että erityisesti sellaisten tapausten kohdalla, joissa sairastumista ei vielä ole todettavissa, mutta ikäkausitarkastuksen tulos antaa viitettä kohonneeseen sairastumisriskiin, hyvinvointialue tekisi kiinteätä yhteistyötä sekä kuntien että kolmannen sektorin (kuten Diabetesyhdistykset) kanssa.

Petra Schulze Steinen
ja
Keskustan aluevaltuustoryhmä

Leena Saarela VAS
Sinikka Torkkola VAS
Erja Pelkonen PS

Liite   Diabetes lukuina, Tampereen Diabetesyhdistys ry

Diabetes lukuina

Suomessa

Tyypin 1 diabeetikoita on noin 53 000, heistä noin 7 000 on alle 20-vuotiaita.

Tyypin 2 diabeetikoita on noin 400 000, ja noin 50 000 - 100 000 sairastaa tyypin 2 diabetesta tietämättään.

Raskausdiabetesta todetaan noin 20 prosentilla odottavista äideistä. Diagnooseja tehdään noin 10 000 vuodessa.

Pirkanmaalla

Tyypin 1 diabeetikoita on 5 168.

Tyypin 2 diabeetikoita on 39 161.

Viimeisen 10 vuoden aikana tyypin 1 diabetesta sairastavien määrä on kasvanut 22 prosenttia ja tyypin 2 diabetesta sairastavien määrä on kasvanut 76 prosenttia. Mikäli diabetes lisääntyy samaan tahtiin maakunnassa, on diabeetikoita vuonna 2030 jo 74 000, joista 23 600 on täyttänyt 70 vuotta.

Mitä maksaa?

Diabeteksen hyvä hoito ja tyypin 2 diabeteksen ehkäisy ovat sekä kansanterveyden että kansantalouden kannalta keskeinen avaintekijä. Diabetes ei ole itsessään kallis sairaus, mutta huonosti hoidettuna se on. Valtaosa diabetekseen liittyvistä kustannuksista tulee lisäsairauksien hoidosta. Lisäsairaudet ovat estettävissä, ja niiden aiheuttamat kulut säästettävissä hyvällä hoidolla!

Tyypin 1 diabeteksen hoito maksaa 175,4 miljoonaa euroa vuodessa, jos hoito toteutuu hyvin. Tyypin 1 diabeteksen lisäsairaudet voivat nostaa kustannuksia 120,4 miljoonalla eurolla vuodessa.

Tyypin 2 diabeteksen hoidon kustannukset ilman lisäsairauksia ovat 1 214,4 miljoonaa euroa. Tyypin 2 diabeteksen lisäsairauksien kustannuslisäys on jopa 1 613,2 miljoonaa euroa vuodessa.

Jos tyypin 2 diabeteksen ehkäisyä tehostettaisiin elintapaohjausta ja lihavuuden hoitoa tehostamalla, ja puolet vuosittaisista tyypin 2 diabetesdiagnooseista siirtyisi vuodelle eteenpäin, säästyisi 26 miljoonaa euroa vuodessa.

Diabetesta sairastavien määrä lisääntyy. Diabeteksen hoidossa on suuria alueellisia eroja Pirkanmaalla. Hoito ei toteudu yhdenvertaisesti, eivätkä hoitotulokset vastaa nykyaikaisen hoidon, lääkityksen ja teknologian antamia mahdollisuuksia.

Miten ratkaistaan?

1. Tyypin 2 diabeteksen ehkäisyyn tulee kiinnittää huomiota

Panostus liikunta- ja ravitsemusneuvontaan lisää ihmisten elämänlaatua ja tuo säästöjä.

2. Vaativa diabeteshoito keskitetään osaamiskeskuksiin ja -verkostoihin

Tyypin 1 diabeteksen ja vaativa tyypin 2 diabeteksen hoito tulee keskittää moniammatillisiin, diabeteksen hoitoon erikoistuneisiin keskuksiin ja verkostoihin. Riittämätön diabeteksen hoito altistaa vakaville lisäsairauksille silmissä, munuaisissa ja hermoissa sekä sydän- ja verisuonisairauksille ja masennukselle

3. Turvataan oikea-aikainen hoito kaikille

Tuodaan palvelut lähelle ihmisten arkea, panostetaan palveluneuvontaan, kehitetään etäpalveluja, lisätään maksuttomia palveluja ja kohtuullistetaan maksuja. Näin sairastuneet saavat oikea-aikaisen ja yhdenvertaisen avun.

4. Huolehditaan tehokkaasta ja asiantuntevasta hoidonohjauksesta

Diabetesta sairastava tarvitsee asiantuntevaa ja yksilöllisen tilanteen huomioivaa ohjausta elintapa- ja lääkehoitoon sekä nykyaikaisia hoitovälineitä omahoitonsa toteuttamiseen.

Omahoidon onnistuminen on asiantuntevan hoidon ohella avainasemassa hyvien hoitotulosten saavuttamisessa. Tämä on tärkeää myös taloudellisesti. Osaavan diabeteshoitajan ja lääkärin tuella sekä yhdessä laaditun hoitosuunnitelman avulla diabetesta sairastava jaksaa hoitaa itseään joka päivä.

5. Luodaan hoitotarvikkeilla edellytykset hyvälle hoidolle

Diabetesta hoidetaan itsenäisesti, ja laadukkailla hoitotarvikkeilla luodaan edellytykset hyvälle omahoidolle. Jokaisen diabeetikon tulee saada hoitotarvikkeet yksilöllisen tarpeen mukaan. Hyvä perushoito ja omahoidossa jaksaminen tuovat merkittäviä säästöjä, ja samalla välttyään kalliilta lisäsairauksilta.

6. Järjestöjen tuen hyödyntäminen hyvinvointialueella

Järjestöjen avustukset ja kumppanuudet on turvattava sekä järjestöjen käytössä olevien tilojen on pysyttävä järjestöjen käytössä. Järjestöt on otettava aidosti mukaan strategioiden valmisteluun hyvinvointialueilla. Alueilla on myös oltava rakenteet vuosittaisille neuvotteluille, jotka käydään hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä koskevista tavoitteista, toimenpiteistä, yhteistyöstä ja seurannasta. Järjestöjen tuki ja palvelut on otettava mukaan sosiaali- ja terveystalouteen.

Tampereen Diabetesyhdistyksen hallitus

31.10.2023

Vastaus valtuustoaloitteeseen kansansairauksia kartoittavista rutiininomaisista ikäkausitarkastuksista edistäen mm. diabeteksen ennaltaehkäisyä ja varhaista hoitoa (92/2023)

Aluevaltuutettu Petra Schulze Steinen ym. allekirjoittajat ovat aluevaltuustossa 16.1.2023 jättäneet hyvinvointialueen käsiteltäväksi valtuustoaloitteen koskien kansansairauksia kartoittavia rutiininomaisia ikäkausitarkastuksia. Aloitteessa ehdotetaan, että Pirkanmaan hyvinvointialue lähettäisi rutiininomaisesti kaikille 40-vuotiaille ja sitä vanhemmille pirkanmaalaisille kutsun 10 vuoden välein ikäkausitarkastukseen, jossa kartoitettaisiin kansansairauksien riskitekijöitä muun muassa mittaamalla verensokeria, verenpainetta ja kolesteroliarvoja.

Väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen (HYTE) on hyvinvointialueiden ja kuntien yhteinen tehtävä. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on poikkihallinnollista ja laaja-alaista yhteistyötä. Pirkanmaan hyvinvointialueella hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä koordinoi Integraatiotoimialueen HYTE-tiimi.

Pirkanmaan hyvinvointialue järjestää kaikki valtakunnallisen seulontaohjelman mukaiset seulonnat (rintasyöpäseulonta, suolistosyövän seulonta, kohdun kaulaosan syövän seulonta ja raskauden aikaiset seulonnat: varhaisraskauden yleinen ultraäänitutkimus ja sikiön kromosomi- ja rakennepoikkeavuuksien seulonta) sekä terveystarkastukset omaishoitajille ja 80-vuotiaille. Muut rutiininomaiset terveystarkastukset eivät kuulu valtakunnalliseen seulontaohjelmaan.

Tutkimuksissa ei ole havaittu selkeää hyötyä tietyn iän perusteella tehdyistä terveystarkastuksista. Tämä liittyy siihen, että tarkastuksiin hakeutuu henkilöitä, jotka ovat jo lähtökohtaisesti kiinnostuneita terveydentilastaan, ovat jo ehkä tehneet positiivisia valintoja elämäntavoissaan ja ovat motivoituneita muutoksiin. Moni riskitekijä, kuten tupakointi, ylipaino, vähäinen liikunta tai

liiallinen alkoholinkäyttö, on näillä henkilöillä jo tiedossa ilman tarkastusta. Edellä mainittuihin riskitekijöihin liittyvien elämäntapamuutosten tekemiseen on tärkeää panostaa enemmän kuin ikäkausitarkastuksiin.

Pirkanmaan hyvinvointialue tarjoaa sosiaali- ja terveysasemilla tai kuntien kanssa yhteistyössä sovituissa asiointipisteissä niin sanottua itsemittauspalvelua (ITE). ITE-pisteissä on muun muassa verenpainemittari verenpaineen mittaamiseen omatoimisesti. Tarjolla on myös diabetesriskitestikyselylomakkeita, jonka avulla voi arvioida omaa diabetekseen sairastumisriskiään. Diabeteksen riskitesti löytyy myös Diabetesliiton verkkosivuilta. Lisäksi pirkanmaalaiset voivat tehdä OmaOlo -palvelussa sähköisen terveystarkastuksen ja hyödyntää Terveyskyla.fi:n digitaalista elintapaohjausmateriaalia. Jos riskitestit viittaavat suurentuneeseen kansansairausriskiin, Pirkanmaan hyvinvointialue tarjoaa terveydenhoitajien toteuttamaa yksilö- ja ryhmäohjausta sekä liikuntaneuvojien palveluita.

Diabeteksen osalta olisi hyvä keskittyä riskiryhmien verensokeriarvojen selvittämiseen. Riskiryhmään kuulumisen voidaan selvittää esimerkiksi diabeteksen riskitestillä, jota on internetin lisäksi yleensä saatavilla myös apteekkeissa. Mikäli riskipisteet ovat koholla, potilaan suositellaan hakeutuvan verensokerimittauksiin, ja myös muiden riskitekijöiden esiintyminen on syytä selvittää. Lisäksi äitiysneuvolassa tehdään sokerirasituskoet raskausdiabeteksen riskiryhmille. Mikäli todetaan raskausdiabetes, potilaita ohjeistetaan seuraamaan sokeriarvoja jatkossa, koska tila altistaa aikuistyyppin diabetekselle iän myötä.

Pirkanmaan hyvinvointialueella on erityisesti panostettu diabeteksen ehkäisyyn ja valtimotautiin sairastuneiden hoitoon. Työtä tekevät aikuisneuvonnan terveydenhoitajat ja niin sanotut Dehko-hoitajat. Nimi juontaa aikaisempaan Diabeteksen ehkäisyyn ja hoidon kehittämisohjelmaan, joka toi tärkeää tutkimustietoa diabeteksen ehkäisystä. Tutkimuksessa oli mukana merkittävä määrä Pirkanmaan kuntia. (1)

Resurssien ollessa vähäiset on tärkeää käyttää niitä vaikuttavaan toimintaan. Kansansairauksien ehkäisyssä vaikuttavaa on kohdentaa toimet suuressa riskissä oleviin potilasryhmiin. Lisäksi kuntien kanssa yhteistyössä toteutetut hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen interventiot voidaan kohdentaa koko väestön elintapojen parantamiseen.

Vastaus on valmisteltu avopalvelujen palvelulinjalla. Vastuuvalmistelijoina ovat olleet vastaanottotoiminnan toimialuejohtaja Sari Mäkinen ja apulaisyli lääkäri Tero Harjuntausta. Vastaus on käsitelty sote-tehtäväalueen johtoryhmässä 12.9.2023 ja hyvinvointialueen johtoryhmässä 19.9.2023.

1. *Peltonen M., Korpi-Hyövähti E., Oksa H ym.* Lihavuuden, diabeteksen ja muiden glukoosiaineenvaihdunnan häiriöiden esiintyvyys suomalaisessa aikuisväestössä Dehkon 2D-hanke (D2D), Suomen Lääkärilehti 2006;61(3):163–170

Valtuustoaloite: Jalkojenhoidon palvelujen saatavuus ja jalkaterapeutin toimien perustaminen

Ehdotamme, että Pirkanmaan hyvinvointialueella selvitetään jalkojenhoidon palvelujen saatavuus ja perustetaan jalkaterapeuttien toimia siten, että jalkahoitopalveluja tarvitsevien asukkaiden saatavilla on yhdenvertaiset palvelut.

Perustelut:

Diabeetikoiden määrä Pirkanmaalla on viime vuosina kasvanut nopeasti. Vuoden 2021 aikana diabeteslääkkeitä ostaneita oli yhteensä 42 501 henkilöä eli 7,8 % Pirkanmaan väestöstä. Kasvu edellisiin vuosiin verrattuna on jatkunut joka vuosi. Diagnosoimattomia diabeetikoita on arvioitu olevan lähes yhtä paljon kuin jo diagnosoituja.

Diabetes voi aiheuttaa diabetestyyppistä riippumatta vakavia lisäsairauksia, jos diabeetikolla ei ole saatavilla riittävää ohjausta, neuvontaa, seurantaa ja tukea jokapäiväisen omahoidon toteuttamiseen.

Diabeteksestä aiheutuvat hoitokustannukset nousevat huimaa vauhtia, siksi ennaltaehkäisevät toimet nousevat ennalta suurempaan rooliin.

Kunnissa diabeteksen hoitoon on panostettu vaihtelevasti. Erityisesti jalkojenhoidon järjestämisessä on ollut eriarvoisuutta. Ennen hyvinvointialueen voimaantumista jalkojenhoito on järjestetty hyvin monilla eri tavoilla, mm. palvelusetelillä tai maksusitoumuksilla lääkärin tai hoitajan läheteellä, kohdistettuna erityisesti diabeetikoille, reumaatikoille, vaikeasta munuaistaudista ja alaraajojen tukkivasta valtimotaudista kärsiville henkilöille sekä tietyissä muissa pysyvissä sairaustiloissa. Tärkeä huomio, joka puoltaa oman jalkaterapeutin toimien perustamista hyvinvointialueelle on se, että ulkopuolinen palveluntuottaja ei kuulu avoterveydenhuollon hoitotiimiin. Asiantuntijoiden mukaan jo 30 000 asukkaan väestöpohja puoltaisi omaa jalkaterapeuttia. Pirkanmaalla heitä kuitenkin oli kuntien palveluksessa viime vuoden puolella vain Tampereen ja Kangasalan terveyskeskuksissa ja TAYSin sairaaloissa. Osassa kuntia palveluseteli oli osoitettu jalkahoitajalle/ kosmetologille, joka ei ollut Valviran rekisterissä.

Oleellista on perusterveydenhuollon seulan hyvä toiminta, haavan ja vaikeiden jalkojen rakenteellisten ongelmien, kuten Charcot-jalan synnyn estäminen ennakolta. Tämä edellyttää jatkuvaa koulutusta niin hoito- ja kotipalveluhenkilökunnalle kuin diabeetikoille itselleenkin, mistä tehtävästä hyvinvointialueen sote-keskusten ja erikoissairaalan omat jalkaterapeutit osaisivat huolehtia. Tietoa oikeiden tai sopivien jalkineiden merkityksestä ei voi aliarvioida. Korkean riskin potilaiden varhainen tunnistaminen ja potilasohjauksen perusteellinen toteutus vähentävät amputaatioita. Amputaatioon johtavat tapahtumat alkavat yleensä pienestä traumasta jalassa, jossa neuropatian seurauksena kiputunto on huono ja on kehittynyt virheasentoja. Jalkineiden valinnan ja käytön ohjauksella saadaan hyviä tuloksia jalkaongelmien ehkäisyssä.

Diabeetikoiden jalkaongelmat ovat diabeteksen kallein komplikaatio. Neljäsosa diabeetikoista sairastuu diabeettiseen jalkahaavaan elämänsä aikana. Diabeettiset jalkainfektiot aiheuttavat enemmän sairaalahoitopäiviä kuin mikään muu diabeteksen aiheuttama komplikaatio.

Diabetes on yleisin syy jalka-amputaatioihin. Käypähoitosuosituksen mukaan yhden amputaation hinnalla voidaan palkata 1 jalkaterapeutti tai jalkojenhoitaja noin vuodeksi.

Diabeetikon jalkahaavojen hoito vaatii erityisosaamista ja usein pitkäjänteistä työtä, mitä toteuttamaan tarvitaan terveydenhuollon ammattikoulutuksen saanut asiantuntija – joko jalkaterapeutti (AMK) tai jalkojenhoitaja, jonka on oltava VALVIRAN rekisterissä.

Tampereella 6. helmikuuta 2023

Leena Mankkinen

Muut allekirjoittaneet:

Aila DüNDAR-Järvinen

Pekka Järvinen

Ulla Kampman

Joni Kumlander

Riitta Ollila

Tuula Petäkoski-Hult

Taru Tolvanen

Markku Virkamäki

Mervi Veijola

31.10.2023

Vastaus valtuustoaloitteeseen ”Jalkojenhoidon palvelujen saatavuus ja jalkaterapeutin toimien perustaminen” (92/2023)

Aluevaltuutettu Leena Mankkinen ym. ovat jättäneet aluevaltuustossa 6.2.2023 hyvinvointialueen käsiteltäväksi valtuustoaloitteen ”Jalkojenhoidon palvelujen saatavuus ja jalkaterapeutin toimien perustaminen”. Aloitteessa ehdotetaan, että Pirkanmaan hyvinvointialueella selvitetään jalkojenhoidon palvelujen saatavuus ja perustetaan jalkaterapeuttien toimia siten, että jalkojenhoitopalveluja tarvitsevien asukkaiden saatavilla on yhdenvertaiset palvelut.

Aloitteen perusteluissa kuvataan eriarvoisuutta jalkojenhoidon järjestämisessä Pirkanmaan eri alueilla sekä jalkaterapeuttien toimien vähäistä määrää. Lisäksi korostetaan diabetesta sairastavien jalkojen tutkimuksen tärkeyttä ja erityisesti korkean riskin potilaiden varhaista tunnistamista, jotta pystyttäisiin ehkäisemään kalliita komplikaatioita. Diabetesta sairastavien jalkahaavat voivat johtaa pahimmillaan jalan amputaatioon.

Pirkanmaan hyvinvointialueella avopalvelulinjan vastaanottopalveluiden vastuualueella on vuonna 2023 aloitettu jalkojenhoidon sääntökirjan päivittäminen, ja sääntökirja on tarkoitus saada valmiiksi loppuvuoden aikana. Samassa yhteydessä on kartoitettu nykyisiä resursseja ja toimintatapoja erityisesti diabetespotilaiden jalkojenhoidon palveluiden osalta Pirkanmaan hyvinvointialueella.

Uudistettava sääntökirja on Jalkaterapian ja jalkojenhoidon palvelusetelien sääntökirja ja siihen on tulossa erikseen jalkaterapian palveluseteli sekä jalkojenhoidon palveluseteli. Jalkojenhoidon palvelusetelituottajaksi hyväksytään jatkossa terveydenhuollon koulutuksen saanut henkilö, joka on suorittanut jalkojenhoidon osaamisalan koulutuksen.

Palvelusetelisääntökirjan mukaiset palvelut tulevat käyttöön Pirkanmaan hyvinvointialueen omaan vastaanottopalveluiden tuotantoon. Vaihtoehtona palvelun tuottamiseen ovat omat jalkaterapeutit sekä joillakin soteasemilla olevat omat sairaanhoitaja-jalkahoitajat tai lähihoitaja-jalkahoitajat. Omavastuuosuudet tulevat samalla yhtenäistymään.

Pirkanmaan Diabetesyhdistykset ovat kuluvana vuonna laatineet aloitteen diabetesosaamiskeskuksen perustamiseksi Pirkanmaan hyvinvointialueelle. Aloitteeseen laaditussa vastauksessa esitetään, että Pirkanmaan hyvinvointialueella käynnistetään diabetesosaamiskeskuksen ja moniammatillisen verkoston selvittäminen. Diabetesosaamisverkostoon kuuluisivat jatkossa myös Pirkanmaan hyvinvointialueen diabetespotilaita hoitavat jalkaterapeutit.

Molemmat edellä kuvatut valmistelussa olevat asiat edistävät yhdenvertaisten palveluiden saatavuutta. Ensimmäisenä uudistuksena toteutettaisiin jalkojenhoidon palvelujen saatavuuden parantaminen uudistamalla jalkojenhoidon sääntökirja, joka tuo tarjottujen palveluiden saamiseen yhtenäiset kriteerit sekä palvelun sisältöön että sen tuottamiseen. Diabetesosaamiskeskus ja -verkosto vaikuttaisivat myös toteutuessaan palveluiden yhdenvertaiseen toteutumiseen. Uusien jalkaterapeuttien toimien perustaminen arvioidaan diabetesosaamiskeskuksen selvityksen yhteydessä.

Vastaus on valmisteltu avopalvelujen palvelulinjalla. Vastuuvalmistelijoina ovat olleet vastaanottotoiminnan toimialuejohtaja Sari Mäkinen ja vastuualuejohtaja Mauri Jokinen. Vastaus on käsitelty sote-tehtäväalueen johtoryhmässä 13.9.2023 ja hyvinvointialueen johtoryhmässä 19.9.2023.

Pirkanmaan hyvinvointialue

ALUEVALTUUSTOALOITE

Keskustan aluevaltuustoryhmä

6.2.2023

Vastasyntyneen perheelle maksutonta kotiapua 15 tuntia kahden viikon aikana

Keskustan aluevaltuustoryhmä esittää aloitteessaan, että myös Pirkanmaalla tarjottaisiin vastasyntyneiden perheille matalan kynnyksen tukea, valmennusta vanhemmuuteen ja kotiapua 15 tuntia. Apu olisi käytettävissä vastasyntyneen perheelle rajatun ajan, esimerkiksi kahden ensimmäisen viikon kuluessa, jos perhe katsoo sen tarpeelliseksi.

Kaikkiin lapsiperheille tarjottuihin tukimuotoihin tulee kiinnittää erityinen huomio. Vanhemmuutta sekä lasten kasvua ja kehitystä tulee tukea monin keinoin ja tukipalveluista tulee viestiä selkeästi.

Tukikeinojen saatavuutta ja vaikuttavuutta tulee seurata. Varhainen tuki, tuen hakeminen ja tuen vastaanottaminen ovat parhaimmillaan ratkaisu moniin ongelmiin ja säästää myöhemmistä kustannuksista.

Tampereella 6.2.2023

Keskustan aluevaltuustoryhmä

Minna Sarvijärvi

Hanna Holma

Reijo Koskela

Linda Lähdeniemi

Klaus Myllymäki

Marjo Mäkinen-Aakula

Katariina Pylsy

Petra Schulze Steinen

31.10.2023

Vastaus valtuustoaloitteeseen vastasyntyneiden perheille annettavasta maksuttomasta kotiavusta (92/2023)

Keskustan valtuustoryhmä on jättänyt 6.2.2023 valtuustoaloitteen vastasyntyneen perheelle annettavasta maksuttomasta kotiavusta. Valtuustoaloitteessa esitetään, että Pirkanmaalla tarjottaisiin vastasyntyneiden perheille matalan kynnyksen tukea, valmennusta vanhemmuuteen ja kotiapua 15 tuntia. Valtuustoaloitteessa korostetaan, että apu olisi käytettävissä perheelle rajatun ajan, esimerkiksi kahden ensimmäisen viikon kuluessa, jos perhe katsoo sen tarpeelliseksi. Valtuustoaloitteessa pyydetään kiinnittämään erityistä huomioita kaikkiin lapsiperheille tarjottuihin tukimuotoihin. Valtuustoaloitteessa edellytetään, että vanhemmuutta sekä lasten kasvua ja kehitystä tuetaan monin keinoin ja tukipalveluista viestitään selkeästi. Lisäksi valtuustoaloitteessa esitetään, että tukikeinojen saatavuutta ja vaikuttavuutta seurataan.

Valtuustoaloitteen kohderyhmä ja aloitteen vaikutukset

Valtuustoaloite koskettaa Pirkanmaan kaikkia vastasyntyneiden perheitä. Vuonna 2022 syntyi Pirkanmaalle 4 301 lasta. Valtuustoaloite koskee Pirkanmaan hyvinvointialueen palvelutuotannossa varhaisen tuen ja asiakasohjauksen vastuuyksiköitä, joissa työskenteli elokuussa 2023 yhteensä 111 työntekijää ja yhdeksän esihenkilöä. Työntekijöistä 65 on lapsiperheiden kotipalvelutyöntekijöitä, 16 palveluohjaajia ja 30 perheohjaajina.

Valtuustoaloitteessa käytetään termiä maksuton kotiapu, jota sosiaalihuoltolaki ei palveluna tunnista. Tämän vuoksi valtuustoaloitteen vastauksessa käytetään kotiapuun verrattavana terminä lapsiperheiden kotipalvelua.

Valtuustoaloitteessa esiin nostettu lapsiperheiden kotipalvelu on määritelty sosiaalihuoltolain 14 §:ssä (1301/2014) yhdeksi tuen tarpeisiin vastaavaksi sosiaalipalveluksi. Lain 18 a §:ssä lapsiperheiden kotipalvelu ei ole määritelty

kaikille lapsiperheille tarjottavaksi universaaliksi palveluksi, vaan lapsiperheelle syntyy oikeus palveluun, jos lapsen hyvinvoinnin turvaaminen ilman niitä ei ole mahdollista synnytyksen, sairauden, vamman tai muun vastaavan toimintakykyä alentavan syyn taikka erityisen perhe- tai elämäntilanteen vuoksi. Pirkanmaan hyvinvointialueen aluehallitus on hyväksynyt 24.10.2022 § 240 Lapsiperheiden kotipalvelun myöntämisperusteet.

Tällä hetkellä lapsiperheiden kotipalvelu pystyy vastaamaan akuuttiin perheen kriisitilanteeseen saman tai seuraavan päivän aikana ja normaaliin avun tarpeeseen noin 3–4 päivän aikana. Pitkiä jonoja palveluun ei ole syntynyt ja apua pystytään tarjoamaan yhdenmukaisesti koko Pirkanmaalle.

Valtuustoaloitteessa esitettiin vastasyntyneen perheille tarjottavan maksuttoman kotiavun järjestämistä 15 tuntia ensimmäisen kahden viikon aikana tai muuna rajattuna aikana. Kotiavun järjestäminen ensimmäisen kahden viikon aikana ei ole välttämättä perheiden palvelutarpeen mukaista, sillä yleensä ensimmäiset vuorokaudet kuluvat sairaalassa ja kotiutumisen jälkeen perheen toinen vanhempi on mahdollisuuksien mukaan kotona auttamassa arjessa. Maksutonta kotipalvelua vauvaperheille järjestäessä, palvelun kohdentaminen pitäisi tehdä tarve-/ asiakaslähtöisesti, jotta se tukee kotona lasta hoitavan vanhemman jaksamista oikea-aikaisesti.

Valtuustoaloitteen mukaisen ei-lakisääteisen palvelun toteuttaminen vaatisi resurssien lisäämistä lapsiperheiden kotipalveluun. Mikäli lasten syntyvyys jatkuu samalla tasolla viime vuoteen verrattuna, tulisi kotiapua tarjota noin 4300 vastasyntyneen perheelle vuodessa. Kaikki perheet eivät todennäköisesti vastaanota palvelua, mutta mikäli arvioidaan 50 % perheistä ottavan palvelun vastaan, tulisi palvelu tuotettavaksi Pirkanmaalla noin 2150 perheelle vuodessa. Tuntimäärällisesti tämä tarkoittaisi yhteensä 32250 tuntia palvelutarvetta, johon vuositasolla tulisi saada 20 työntekijän resurssi. Kahdenkymmenen työntekijän resurssi tarkoittaa noin 800.000 € lisäystä henkilöstömäärärahoihin.

Vaihtoehtoisesti esitetty palvelu voitaisiin tuottaa jatkossa hyvinvointialueella palvelusetelillä. Tällä hetkellä palvelusetelin arvo on Tampereella 35 €/tunti ja muissa kunnissa 40 €/tunti arkipäivisin, jolloin esitetyn kotipalvelun tuottaminen edellä mainitulla laskukaavalla (32250 tuntia palvelutarvetta) toisi hyvinvointialueelle yli 1.100.000 € vuosittaiset kustannukset.

Vuoden 2024 talousarviovalmistelussa ei valtuustoaloitteen mukaisen toiminnan edellyttämää määrärahaa pystytä palvelulinjalta sisäisesti siirtämään varhaisen tuen ja kotipalvelun henkilöstömäärärahoihin tai palvelusetelituotantoon. Hyvinvointialueen 42 miljoonan euron sopeuttamistarve vuodelle 2024 vaikuttaa osaltaan ei-lakisääteisten palvelujen tarjonnan mahdollisuuksiin.

Tarjolla ja kehitteillä olevat matalan kynnyksen palvelut

Valtuustoaloite vastaa hyvinvointialueen strategian kärkiteemaan

”Yhdenvertaiset, ennaltaehkäisevät ja vaikuttavat palvelut” ja siellä kohtaan

”Panostamme ennaltaehkäisyyn ja hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen

yhteistyössä kuntien ja järjestöjen kanssa”. Pyrimme perhepalveluissa ja

monialaisissa verkostoissa vastaamaan tähän strategian kärkihankkeeseen

seuraavilla tavoilla:

- ylläpitämällä olemassa olevia perhekeskusrakenteita, maakunnallistamalla ja vahvistamalla perhekeskustoimintaa ja kehittämällä sitä jatkuvasti korostaen monialaista yhteistyötä ja minun tiimini -mallia erityisesti yhteistyössä neuvolapalvelujen kanssa;
- tarjoamalla alueellisista asiakasohjauksen yksiköistä lapsiperheille apua, ohjausta ja tukea matalalla kynnyksellä arjen haasteisiin;
- laajentamalla lapsiperheiden kotipalvelun palvelusetelitoiminnan koko hyvinvointialueelle;
- lisäämällä sähköistä asiointia, kuten pyydä apua -lomake lapsiperheille ja tekemällä sähköisen hakemuksen lapsiperheiden kotipalveluun ja tuottamalla lapsiperheiden kotipalvelua ja perheohjausta matalalla kynnyksellä sitä tarvitseviin perheisiin.

Vastasyntyneiden perheiden tukena ensisijaisesti toimivat äitiys- ja lastenneuvolapalvelut. Kyseisten palvelujen keskeisinä tehtävinä on tukea vanhemmuutta sekä seurata lapsen kasvua ja kehitystä. Kansallisesti neuvolapalveluiden on arvioitu tavoittavan 99,9 prosenttia lastenneuvolan ja 99,7–99,8 prosenttia äitiysneuvolan asiakkaista. Neuvola järjestää ensimmäistä lastaan odottaville perhevalmennuksia, joiden aiheina synnytyksen ja vauvan hoidon lisäksi ovat parisuhde ja vanhemmuus. Vauvan syntymän jälkeen perheille pyritään tarjoamaan kotikäynti ensimmäisen viikon sisällä syntymästä. Tämän käynnin tarkoituksena on vauvan ja äidin fyysisen voinnin seurannan lisäksi kartoittaa koko perheen mahdollisia tuen tarpeita ja ohjata tarvittaessa lisäavun ja -tuen piiriin huomioiden niin sote-palvelut kuin muiden perhekeskustoimijoiden, kuten kolmannen sektorin, tarjoamat palvelut.

Valtuustoaloitteessa oli lisäksi esitetty erittäin hyviä huomioita lapsiperheille tarjottavasta tuesta. Näitä olemme pyrkineet huomioimaan keskittymällä edellä mainittuihin kokonaisuuksiin ja pyrimme myös jatkuvasti kehittämään palveluviestintää yhdessä viestinnän yksikön kanssa.

Valtuustoaloitteessa nostettiin aiheellisesti esiin palvelujen vaikuttavuuden mittaaminen. Sosiaalipalveluissa vaikuttavuuden mittaaminen on valtakunnallisestikin vasta kehittymässä, mutta perhepalveluissa teema on nostettu yhdeksi painopisteeksi ja Pirkanmaan hyvinvointialueella on kokeilussa muutama eri mittari. Esimerkiksi varhaisen tuen palveluissa on tällä hetkellä kokeilussa oma nopeaan perhetyöhön räätälöity vaikuttavuuden mittari, jonka käyttöä voidaan kokeilun jälkeen helposti laajentaa myös muihin palveluihin.

Vastaus

Valtuustoaloitteen ratkaisuvaihtoehtoina esitetään, että perhepalvelujen nykyiset painopistealueet hyväksytään vastaamaan riittäväällä tavalla valtuustoaloitteessa esiin nostettuihin asioihin. Tällä tavoin pyrimme vastaamaan kaikkien palvelua tarvitsevien lapsiperheiden palvelutarpeeseen ja ennaltaehkäisemään sosiaalipalvelujen asiakkuutta matalan kynnyksen yhteydenottokanavilla, varhaisella tuella ja monialaisella yhteistyöllä.

Vastaus on valmisteltu lasten, nuorten ja perheiden palvelulinjalla. Vastuuvalmistelijoina ovat olleet erityispalveluiden toimialuejohtaja Sanna Rautalammi, perhepalveluiden toimialuejohtaja Kaisa Bragge sekä palvelulinjajohtaja Titta Peltari. Vastaus on käsitelty sote-tehtäväalueen johtoryhmässä 13.9.2023 ja hyvinvointialueen johtoryhmässä 19.9.2023.

Valtuustoaloite lastensuojelun jälkihuollon ikärajan säilyttämiseksi 25:ssä ikävuodessa Pirkanmaan hyvinvointialueella

Uuden hallitusohjelman pohjalta lastensuojelun jälkihuollon ikärajaa ollaan laskemassa 25:stä 23:een ikävuoteen. Tämä on ongelmallista mm. siksi, että jälkihuollon ikäraja nostettiin 25:een ikävuoteen vasta edellisellä hallituskaudella eikä sen toivotuista vaikutuksista ole vielä kunnollista näyttöä.

Vanhimmat jälkihuollossa olevat täyttävät tänä vuonna 24 eli lain muuttuessa ei ehditä nähdä mikä todellinen vaikutus ikärajan nostolla olisi ollut.

Lastensuojelun jälkihuollossa tehdään pienillä resursseilla valtavasti työtä, joka säästää kustannuksia taatusti enemmän kuin kuluttaa. Jälkihuolto myös työskentelee vain niiden nuorten kanssa, jotka todella tarvitsevat apua. Jos tukea ei tarvita, ei myöskään asiakkuutta pidetä voimassa. Kyse ei siis ole siitä, että sellaisia nuoria pidettäisiin asiakkaina, jotka pärjäisivät jo omillaan.

Lainsäädännön poukkoilu aiheuttaa lisää epävarmuutta jo valmiiksi haastavassa asemassa olevien nuorten elämään. Myös alan ammattilaiset ansaitsevat mahdollisuuden pitkäjänteisen työn suunnitteluun. Lisäksi ikärajan laskemisella haettu säästö on erittäin vaatimaton etenkin suhtautettuna pidemmän aikavälin vaikutuksiin.

Esitän, että Pirkanmaan hyvinvointialue säilyttää lastensuojelun jälkihuollon ikärajan 25:ssä ikävuodessa vuonna 2020 voimaan tulleen lain mukaisesti.

Tampereella 31.7.

Perttu Jussila (Vihr)

31.10.2023

Vastaus valtuustoaloitteeseen lastensuojelun jälkihuollon ikärajan säilyttämisestä 25:ssä ikävuodessa Pirkanmaan hyvinvointialueella (92/2023)

Aluevaltuutettu Perttu Jussila on jättänyt 31.7.2023 valtuustoaloitteen koskien hallitusohjelman tavoitteita laskea lastensuojelun jälkihuollon ikärajaa 25:stä 23 ikävuoteen. Aloitteessa todetaan, että ikäraja on juuri edellisellä valtuustokaudella nostettu 25 vuoteen eikä sen toivotuista vaikutuksista ole vielä kunnollista näyttöä. Aloitteessa esitetään, että Pirkanmaan hyvinvointialue säilyttäisi ikärajan edelleen 25 vuodessa.

Pirkanmaan hyvinvointialue on lausunut 11.9.2023 aluehallituksen päätöksellä § 228 hallituksen esityksestä varhaiskasvatuslain ja lastensuojelulain muuttamisesta. Lausunnon mukaan ehdotettu muutos jälkihuoltoikä ikärajan laskemiseksi 23 ikävuoteen ei ole kannatettava. Muutoksen taloudellisia vaikutuksia ja tosiasiallista säästöä ei pystytä laskemaan luotettavasti, sillä lain piiriin päässeet nuoret eivät ole vielä ehtineet täyttämään 25 vuotta lain siirtymäaikojen vuoksi. Lisäksi ennen hyvinvointialueelle siirtymistä yhdenmukaista tietoa asiakasmääristä ja kustannuksista on ollut hankala saada, sillä tieto on ollut kunnissa hajanaista ja osin hankalasti saatavilla. Esimerkiksi jälkihuollon kustannuksia on voinut olla hankala eritellä muista lastensuojelun kustannuksista.

Sijaishuollossa olleet ja jälkihuollossa olevat nuoret tarvitsevat muita nuoria useammin tiivistä tukea myös 23 ikävuoden jälkeen. Asiakkuus ja tuki siirtyvät työikäisten sosiaalityöhön, jossa asiakasmäärät eivät nykyrahoituksellakaan mahdollista tiivistä ja intensiivistä tukea. Jälkihuollon tarkoituksena on auttaa nuorta saavuttamaan riittävät valmiudet itsenäiseen elämään. Lastensuojelun jälkihuollossa nuoret pääsevät tapaamaan sosiaalihuollon ammattihenkilöä useammin, ja nuorten muuttuviin palvelutarpeisiin pystytään vastaamaan nopeammin maltillisemmän asiakasmäärän vuoksi. Kohdennetulla jälkihuollon

tuella taataan tiivis tuki itsenäistymiseen, ja tavoitteena on, että nuori pärjäisi ilman jälkihuollon tai muiden sosiaalipalvelujen apua.

Lakimuutoksen toteutuminen vaikuttaisi hyvinvointialueen valtionrahoitukseen sitä vähentävästi. Tästä syystä lakimuutos on kuitenkin toimeenpantava hyvinvointialueen talouden kokonaisuuden vuoksi.

Vastaus valtuustoaloitteeseen on valmisteltu avopalvelujen palvelulinjalla. Vastuuvalmistelijana on ollut sosiaalipalveluiden toimialuejohtaja Maria Päivänen. Vastaus on käsitelty sote-tehtäväalueen johtoryhmässä 13.9.2023 ja hyvinvointialueen johtoryhmässä 19.9.2023.

Valtuustoaloite:**Pirkanmaan hyvinvointialueen on huomioitava hallitusohjelman tavoitteet omaishoidon lisäämisestä ja vapaapäivien toteutumisesta**

Hallitusohjelmassa on lukuisia kirjauksia, jotka liittyvät hyvinvointialueen toimintaan. Kirjaukset eivät koske ainoastaan säästötavoitteita valtion velkaantumisen hillitsemiseksi, vaan kirjauksista monet koskevat suoraan palveluja. Hallitusohjelmaan on muun muassa kirjattu, että hallitus edistää toimia, joilla hyvinvointialueet voivat lisätä mahdollisuuksia ryhtyä omaishoitajaksi. Hallitus on luvannut myös selvittää, millaiset tilanteet synnyttävät omaishoidon tuen väliinpuotoajia ja arvioida tarpeita hyvinvointialueille suuntautuvalle ohjaukselle ja koulutukselle.

Hallitusohjelmassa niin ikään lukee, että omaishoidontukea tulisi pyrkiä tarjoamaan, mikäli se korvaa laitoshoidon. Hallitus haluaa myös, että omaishoitajille varmistetaan mahdollisuudet pitää vapaapäiviä palvelusetelin, kotihoitopalvelun, intervallihoidon ja perhehoidon avulla. Hallitus haluaa myös selvittää omaishoitajien tuen tarpeita.

Monesti palveluverkkoa suunnitellessa omaishoito jää hyvin pienelle tarkastelulle. Omaishoito on usein inhimillisesti paras ja taloudellisesti edullisin vaihtoehto hoidon järjestämiselle. Jotta omaishoito toteutuu laadukkaasti, tulee hoidettavan saada tarvitsemansa tukipalvelut ja hoitajan tulee voida pitää vapaapäivät. Omaishoitajan tulee myös saada tarvitsemansa tuki.

Pirkanmaan hyvinvointialueen tulee tehdä selkeä suunnitelma siitä, miten se aikoo edistää omaishoitajuuden määrän kasvua ja tukea omaishoitajien vapaiden järjestämistä ja miten hyvinvointialue voi tukea omaishoitajien jaksamista.

Hallitusohjelmaan on kirjattu myös, että se haluaa edistää työssä käyvien omaishoitajien omaishoidon ja ansiotyön yhteensovittamista ja mahdollistaa osa-aikatyön mahdollisuuksia muuttuvissa perhetilanteissa. Pirkanmaan hyvinvointialue on iso työnantaja ja sen tulee huomioida omien työntekijöidensä mahdollisuudet omaishoidon ja ansiotyön yhdistämisessä. Omaishoidon ja työn yhteensovittaminen on tärkeää ottaa osaksi hyvinvointialueen henkilöstön johtamisen suunnitelmia.

14.8.2023

Sirpa Pursiainen, Kristillisdemokraatit

Allekirjoittajat:

Kauko Turunen, Kristillisdemokraatit

31.10.2023

Vastaus valtuustoaloitteeseen ”Pirkanmaan hyvinvointialueen on huomioitava hallitusohjelman tavoitteet omaishoidon lisäämisestä ja vapaapäivien toteutumisesta” (92/2023)

Aluevaltuutettu Sirpa Pursiainen on tehnyt aluevaltuustossa 14.8.2023 § 79 valtuustoaloitteen, jossa esitetään, että Pirkanmaan hyvinvointialueen tulee tehdä selkeä suunnitelma siitä, miten se aikoo edistää omaishoitajien määrän kasvua ja tukea omaishoitajien vapaiden järjestymistä. Lisäksi suunnitelmassa tulisi sisältää toimenpiteitä, miten hyvinvointialue voi tukea omaishoitajien jaksamista.

Vastaus valtuustoaloitteeseen

Omaishoidolla tarkoitetaan vanhuksen, vammaisen tai sairaan henkilön hoidon ja huolenpidon järjestämistä kotioloissa omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön avulla. Omaishoidon tuki on kokonaisuus, joka muodostuu hoidettavalle annettavista tarvittavista palveluista sekä omaishoitajalle annettavasta hoitopalkkiosta, vapaasta ja omaishoitoa tukevista palveluista (Laki omaishoidon tuesta 2 §). Palkkion taso määräytyy hoidon sitovuuden ja vaativuuden mukaan (laki omaishoidon tuesta 5 §).

Omaishoidon tuki on yksi palvelumuoto, jolla pyritään vastaamaan ikäihmisten hoidon ja määrän kasvuun tulevina vuosina. Ikäihmisten palvelukokonaisuutta tullaan linjaamaan IKI2035-ikäihmisten palveluiden kehittämissuunnitelmassa osana hyvinvointialueen strategiaa.

Omaishoidon tuen hakeminen on tehty mahdollisimman helpoksi ja hakeminen onnistuu joko sähköisesti tai paperisella lomakkeella ilman erillistä haku-aikaa. Hakemuksen täyttämiseen saa tarvittaessa apua lähitorin ja Kotitorin palveluohjaajilta.

Kaikkia omaishoidon tukea hakevia asiakkaita arvioidaan samojen myöntämisperusteiden ja palkkioluokkien mukaisesti asuinalueesta riippumatta. Myös toimintakäytänteet omaishoidontukea saavien kesken ovat yhtenevät koko Pirkanmaalla. Aluehallituksen päätöksen (24.10.2022 § 251) mukaisesti kaikille omaishoidon tuen myöntämisperusteet täyttävillä hakijoilla voidaan myöntää omaishoidon tuki, vaikka määräraha olisi jo sidottu aiemmin myönnettyihin päätöksiin.

Omaishoidettavalle voidaan myöntää omaishoidon tuen lisäksi muitakin hyvinvointialueen palveluita, kuten vammaispalvelujen tai kotihoidon palveluja. Omaishoidettavalle voidaan myöntää esim. kotihoidon tukipalveluja, päivätoimintaa, kauppapalvelua ja kotiin tuotavaa ateriapalvelua. Omaishoitajalle kertyy lakisääteistä vapaata 2–3 vuorokautta kuukaudessa. Hyvinvointialueella omaishoitajille on käytettävissä monipuolisesti erilaisia lakisääteisten vapaapäivien järjestämistapoja. Omaishoitajan vapaan aikainen hoidettavan hoito voidaan järjestää perhehoitona, asumispalveluyksikössä, leirillä, päivätoimintana tai palveluna asiakkaan kotiin.

Pirkanmaan hyvinvointialueella on erillinen omaishoidon tuen asiakasohjauksen yksikkö, jossa on omaishoidon tukeen liittyvä asiantuntemus ja jossa voidaan keskittyä nimenomaan omaishoitoperheiden tarpeisiin ja tukemiseen. Omaishoidon asiakasohjaaja huolehtii palvelutarpeen arvioinnista ja omaishoitoperheen palveluiden kokonaisuudesta yhdessä omaishoitoperheen kanssa.

Lisäksi Pirkanmaan hyvinvointialueella toimii omaishoidon tuen keskus, joka järjestää omaishoidon tietopäiviä, toteuttaa omaishoitajien palkkioiden maksatuksen ja vastaa omaishoitajien terveystarkastuksista. Omaishoidon tuen käytäntöjä ja palveluita kehitetään jatkuvasti asiakkaiden tarpeen ja saadun palautteen perusteella.

Hyvinvointialueella huomioidaan työntekijän oman elämän tilanteet mahdollisuuksien mukaan. Haasteellisissa elämäntilanteissa työskentely osaaikaisesti tukee oman elämän ja työn yhteensovittamista. Hyvinvointialueella

työskentelee osa-aikaisesti tällä hetkellä 1.303 työntekijää. Suurin osa heistä on osittaisella hoitovapaalla (1.129 työntekijää), mutta myös muilla henkilökohtaisilla syillä osittaista palkatonta vapaata myönnetään.

Vastaus valtuustoaloitteeseen on valmisteltu ikäihmisten ja vammaisten palvelulinjalla. Vastuuvalmistelijoina ovat olleet toimialuejohtaja Tuula Jutila ja vastuualuejohtaja Kaisa Taimi. Vastaus on käsitelty sote-tehtäväalueen johtoryhmässä 13.9.2023 ja hyvinvointialueen johtoryhmässä 19.9.2023.